

არასწორია მტკიცების ტვირთის სასამართლოს მიერ შემოთავაზებული განაწილება მარჩენალის მეუღლის შრომისუუნარობის დადასტურებასთან დაკავშირებით. სკ-ის 1006-ე მუხლით განსაზღვრული შედეგის დადგომისთვის შესრულებული უნდა ყოფილიყო სკ-ის 1182 ა) მუხლის წინაპირობები, რომლებზეც, როგორც ფაქტობრივ გარემოებებზე, სწორედ მოსარჩელეს უნდა მიეთითებინა და მასვე დაემტკიცებინა (სკ-ის 102 I მუხლი). მეუღლესთან სკ-ის 1182 ა) მუხლის საფუძველზე დავისას სარჩოს მომთხოვნს მოუწევდა საკუთარი შრომისუუნარობისა და მატერიალური სიდუხჭირის დადასტურება. გაუგებარია, რატომაა მისი ინტერესი უფრო მეტად დასაცავი, როდესაც ეს მოთხოვნა უბრალოდ ადრესატს იცვლის და მარჩენალის გარდაცვალებაზე პასუხისმგებელ პირს მიემართება.

სკ-ის 1218 II მუხლი სრულწლოვან შრომისუუნარიან შვილებს აკისრებს შრომისუუნარო მშობლის რჩენის ვალდებულებას, რისი დანიშნულებაც სწორედ იმგვარი შემთხვევების მონესრიგებაა, როცა მშობელი სარჩოს მეუღლისგან სხვადასხვა მიზეზის გამო ვერ იღებს. ერთი შეხედვით, სკ-ის 1006-ე მუხლი საგამონაკლისოდ აფუძნებს პირის ვალდებულებას იმ შემადგენლობისთვის, როდესაც მოთხოვნის მფლობელის სამართლებრივი სიკეთე ხელყოფილი არაა. ამ ნორმის გარეშე მარჩენალის მეუღლის ქონებრივი დანაკლისი მართლსაწინააღმდეგო არ იქნებოდა.¹ ამიტომ სამართალპოლიტიკურად გამართლებული უნდა იყოს საგამონაკლისოდ წარმოშობილი პასუხისმგებლობის გამორიცხვა მაშინ, როდესაც პირის რჩენის ვალდებულება უკვე სხვას ევალება. ამ გაგებით სკ-ის 1218 II მუხლის მიზნად შეიძლება ჩაითვალოს რჩენის ვალდებულების სრულწლოვან შრომისუუნარიან შვილებზე დაკისრება მაშინაც კი, როდესაც შრომისუუნარო მშობელი სარჩოს ვერ იღებს სხვისი მართლსაწინააღმდეგო და ბრალეული ქმედების გამო. თუმცა ამ არგუმენტაციითა და სკ-ის 1218 II მუხლის მოშველიებით სკ-ის 1006-ე მუხლით ანაზღაურე-

ბადი სარჩოს შვილების სრულწლოვანების მომენტით შემოსაზღვრა მარჩენალის გარდაცვალებისთვის პასუხისმგებელი პირის პრივილეგია იქნებოდა. კანონმდებლის სკ-ის 1006 I 2 მუხლში გამოხატული პოზიცია ამგვარი გადაწყვეტის საწინააღმდეგოდ მეტყველებს.

ნინო ქავშაია

► 2 - 10/2020

პირობით დადებული გარიგება

ბათილია ხელშეკრულების პირობა, რომლითაც მხარე ვალდებულებას კისრულობს განახორციელოს ისეთი მოქმედება, რომელიც ადმინისტრაციული ორგანოს თანხმობას საჭიროებს.

(ავტორის სახელმძღვანელო წინადადება)

სკ-ის 91-ე მუხლი

უზენაესი სასამართლოს 2018 წლის 20 აპრილის გადაწყვეტილება № ას-1154-1109-2016

I. ფაქტობრივი გარემოებები

მხარეთა შორის დაიდო უძრავი ქონების ქირავნობის ხელშეკრულება. დამქირავებელმა სრულად არ გადაიხადა დათქმული ქირა, რის გამოც მესაკუთრემ სარჩელით მიმართა სასამართლოს და მოითხოვა ქირის დავალიანების ანაზღაურება. თავის მხრივ, მოპასუხე დამქირავებელმა შეგებებული სარჩელი აღძრა მოსარჩელის წინააღმდეგ და მოითხოვა უკვე გადახდილი ქირის და სარემონტო სამუშაოებზე გაწეული თანხის დაბრუნება. მოპასუხე მიუთითებდა ფართის ნაკლზე, მათ შორის კი იმაზე, რომ დამქირავებელმა ვერ უზრუნველყო სარეკლამო ბანერის განსათავსებლად აუცილებელი ნებართვის მოპოვება, რაც ხელშეკრულების თანახმად დამქირავებლის ვალდებულებას წარმოადგენდა. პირველი ინსტანციის სასამარ-

¹ რუსიაშვილი/ეგნატაშვილი, კაზუსები კანონისმიერ ვალდებულებით სამართალში, 2016, 199.

რთლომ გამქირავებლის მოთხოვნა სრულად დააკმაყოფილა; ხოლო, დამქირავებლის მოთხოვნა დააკმაყოფილა ნაწილობრივ, მხოლოდ, სარემონტო ხარჯების ნაწილში და უარი თქვა გადახდილი ქირის დაბრუნებაზე. სააპელაციო სასამართლომ ნაწილობრივ შეცვალა მიღებული გადაწვეტილება და მოპასუხეს მთლიანად უარი უთხრა შეგებებული სარჩელის დაკმაყოფილებაზე. სასამართლომ სარემონტო სამუშაოებთან დაკავშირებით მიუთითა, რომ საქმის მასალებით არ დგინდებოდა სამუშაოების საჭიროება მესაკუთრისათვის, არ იყო დადასტურებული სამუშაოების შესაბამისობა მესაკუთრის ინტერესსა და ნებასთან.

II. სასამართლო მსჯელობის შეჯამება

უზენაესმა სასამართლომ არსებითად იმსჯელა საკასაციო საჩივარზე, თუმცა არ დააკმაყოფილა იგი. საყურადღებოა სასამართლოს პოზიცია გარე რეკლამის განთავსების ნებართვის კუთხით. მოპასუხე აპელირებდა იმაზე, რომ გარე რეკლამის განთავსების ნებართვის მოპოვების ვალდებულება ხელშეკრულებით იკისრა გამქირავებელმა. აღნიშნულთან დაკავშირებით უზენაესმა სასამართლომ განმარტა, რომ გარე რეკლამის განთავსების ნებართვას გასცემს ადმინისტრაციული ორგანო (მერიის არქიტექტურის სამსახური). ასევე, აღნიშნული რეკლამის განთავსებლად საჭიროა გარე რეკლამის განთავსების ექსკლუზიური ნებართვის მქონე პირის თანხმობა. შესაბამისად, უზენაესი სასამართლოს განმარტებით, ხელშეკრულების ამგვარი პირობა ბათილია სკ-ის 91-ე მუხლის შესაბამისად („ბათილია პირობა, რომელიც ეწინააღმდეგება კანონის მოთხოვნებს ან ზნეობის ნორმებს, ანდა შეუძლებელია მისი შესრულება“), რამდენადაც მისი შესრულება შეუძლებელია მხარისათვის. სასამართლომ არ იმსჯელა იმასთან დაკავშირებით, იყო თუ არა ეს გარიგება პირობაზე დამოკიდებული.

III. კომენტარი

პრაქტიკაში არის შემთხვევები, როცა მხარე ხელშეკრულებით კისრულობს რაიმე ისეთი ვალდებულების შესრულებას, რომელიც დამოკიდებულია მესამე პირის ნებაზე. მაგალითად, არის შემთხვევები, როცა ამხანაგობის წევრი ვალდებულდება იღებს გაზრდილი სამშენებლო კოეფიციენტის მოპოვებას (№2/17577-15, №2ბ/2793-19) ან მხარე კისრულობს სხვა ტიპის სარეგისტრაციო წარმოების წარმატებით დასრულებას. უზენაესი სასამართლოს მიერ გაკეთებული განმარტების შემდეგ მხარეებს ორი კუთხით მოუწევთ განსაკუთრებული სიფრთხილის გამოჩენა: (ა) შესაძლოა, მხარეები ფიქრობენ, რომ დათქმა არის ხელშეკრულების ერთ-ერთი პირობა, რომელიც ხელშეკრულებას არ აქცევს პირობაზე დამოკიდებულ გარიგებად. განსხვავება მნიშვნელოვანია, ვინაიდან უკანონო პირობაზე დამოკიდებული გარიგება მთლიანად ბათილია (სკ-ის 91-ე მუხლი), ხოლო ხელშეკრულება მისი ბათილი პირობის გარეშეც შეიძლება არსებობდეს (სკ-ის 62-ე მუხლი); (ბ) მხარეები ყველა ხელშეკრულებაში იღებენ რაიმე ისეთ ვალდებულებას, რომლის შესრულებაც სრულად მათზე დამოკიდებული არ არის და მოითხოვს მესამე პირთა ჩართულობას. მაგალითად, გამყიდველი მყიდველს პირდება, რომ გაზაფხულზე მოიპოვებს თევზჭერის ლიცენზიას და მიანოდებს მყიდველს შეთანხმებული რაოდენობის თევზს. ამგვარი შეთანხმებები პრაქტიკაში ფართოდაა გავრცელებული. უზენაესი სასამართლოს მიერ გაკეთებული განმარტებით, ამ ტიპის ხელშეკრულებების ნამდვილობის საკითხი კითხვის ნიშნის ქვეშ დგება.

გონა ოყრეშიძე

▶ 3 - 10/2020

ამკარა წარმომადგენლობა გარიგებაში (apparent authority)

თუკი კომპანია კლიენტთან ურთიერთობას ამყარებს მესამე პირის მეშვეობით, მაშინ დადებული გარიგების მხარე ხდება კომპანია, თუკი მისმა მოქმედებებმა კლიენტს კეთილსინდისიერად შეუქმნა ამგვარი მოლოდინი, მიუხედავად იმისა, რომ მესამე პირი არც კომპანიის თანამშრომელია და მასზე არც სპეციალური მინდობილობაა გაცემული.

(ავტორის სახელმძღვანელო წინადადება)

სკ-ის 104 II მუხლი

თბილისის სააპელაციო სასამართლოს 2018 წლის 31 ივლისის განჩინება № ას-1145-1065-2017

I. ფაქტობრივი გარემოებები

მოსარჩელემ საკუთარ სახლში ჩაატარა გადახურვის სამუშაოები, რაშიც მოპასუხეს გადაუხადა შესაბამისი ანაზღაურება. თუმცა, გარკვეული დროის გასვლის შემდგომ აღმოჩნდა, რომ სამუშაოები ნაკლოვანი იყო, რამდენადაც გადახურვაში მაინც აღწევდა ატმოსფერული ნალექი (წვიმა). მოსარჩელემ მოპასუხისგან მოითხოვა ნაკლის აღმოფხვრა, რაც არ იქნა დაკმაყოფილებული. შესაბამისად, მოსარჩელემ თავად გამოასწორა ნაკლი, თავიდან გააკეთა გადახურვა და მოპასუხისგან მოითხოვა ნაკლის გამოსწორებაზე განუელი ხარჯების ანაზღაურება. მოპასუხემ (კომპანია) სარჩელი არ ცნო და განმარტა, რომ მას მოსარჩელესთან სახელშეკრულებო ურთიერთობა არ დაუმყარებია. მოპასუხის მითითებით სახელშეკრულებო ურთიერთობა დამყარდა მოსარჩელესა და ფიზიკურ პირს შორის, რომელთანაც, მართალია, მოპასუხე თანამშრომლობს (პერიოდულად იღებს მისგან მომსახურებას ტექნიკური ნახაზების შედგენის, სამუშაოების დაგეგმვის და მათი შესრულების სფეროში), თუმცა მის

მაგივრად პასუხს არ აგებს დადებულ ხელშეკრულებაზე. პირველი ინსტანციის სასამართლომ მოთხოვნა დააკმაყოფილა, რაც ძალაში იქნა დატოვებული სააპელაციო სასამართლოს მიერაც. სასამართლომ დადგენილად მიიჩნია ის ფაქტი, რომ მოსარჩელემ სახელშეკრულებო ურთიერთობა დაამყარა კომპანიასთან (რაც დასტურდებოდა ზედნადებით); ასევე, ფიზიკური პირი, რომელზეც მოპასუხე მიუთითებდა, თანამშრომლობდა მოპასუხე კომპანიასთან და მასალის მოსარჩელისათვის მიწოდება, სწორედ, აღნიშნულმა პირმა განახორციელა მოპასუხისვე კუთვნილი ავტომანქანით. შესაბამისად, ჩაითვალა, რომ მოსარჩელემ მოპასუხესთან სახელშეკრულებო ურთიერთობა დაამყარა მოპასუხის თანამშრომლის/წარმომადგენლის მეშვეობით.

II. სასამართლო მსჯელობის შეჯამება

უზენაესმა სასამართლომ საკასაციო საჩივარი დაუშვებლად ცნო და ძირითადად დაეთანხმა ქვედა ინსტანციის სასამართლოთა განმარტებებს. საკასაციო სასამართლომ მიუთითა, რომ სახელშეკრულებო ურთიერთობა მოსარჩელესა და მოპასუხეს შორის დამყარდა. აღნიშნულ ურთიერთობაში მოპასუხე წარმოდგენილი იყო სწორედ იმ ფიზიკური პირით, რომელსაც მოპასუხე ხელშეკრულების მხარედ ასახელებდა (მიუხედავად იმისა, რომ არ არსებობდა მასზე გაცემული მინდობილობა ან უფლებამოსილების მიმნიჭებელი სხვა დოკუმენტი). უზენაესმა სასამართლომ მიუთითა სკ-ის 104 II მუხლზე და განმარტა, რომ მოპასუხისა და მის მიერ დასახელებული ფიზიკური პირის მოქმედებებმა მოსარჩელეს კეთილსინდისიერად აფიქრებინა, რომ მას ურთიერთობა ჰქონდა კომპანიასთან და არა უშუალოდ სამუშაოების განმახორციელებელ ფიზიკურ პირთან.

გონა ოყრეშიძე